

Οι αναγκαίες τομές και το δίλημμα

*Του Γιάννη Δρόσου**

Κανείς μας δεν είναι αθώος. Με λίγες εξαιρέσεις, εσμοί ερασιτεχνών πέρασαν από τους θώκους του υπουργείου Παιδείας φροντίζοντας πάντως για την διεύρυνση της εκλογικής και κομματικής τους επιρροής. Ενδεικτικά: πώς αλλιώς εξηγείται η διαρρήδη καταγγελία κομματικής συναλλαγής των φοιτητικών παρατάξεων από τα ίδια τους τα κόμματα στη Βουλή ή και στην κυβέρνηση, ενώ οι πρωταγωνιστές του καταγγελλόμενου κακούκυρίως πρόεδροι κλπ. της ΟΝΝΕΔ ή της ΠΑΣΠ-ανταμείβονται με ταχεία άνοδο στο πολιτικό σύστημα; Πώς αλλιώς εξηγείται η ίδρυση τμημάτων ΑΕΙ και ΤΕΙ σχεδόν σε κάθε επαρχιακή πόλη της Ελλάδας, χωρίς φοιτητές και χωρίς διδάσκοντες, ενώ κανείς υπουργός δεν τόλμησε έστω και εξαγγελία συγχωνεύσεων ή καταργήσεων ΑΕΙ ή Τμημάτων τους, κατονομάζοντάς τα όμως, όπως και τις πόλεις από τις οποίες προτείνει να φύγουν;

Αλλά ούτε εμείς που διδάσκουμε στα ΑΕΙ και τα διοικούμε ανταποκριθήκαμε στα αναμενόμενα. Και πάλι ενδεικτικά: Δεν εκλέξαμε ή δεν ανεχθήκαμε εν γνώσει μας την εκλογή ανάξιων διδασκόντων; Ανανεώνουμε πάντοτε, όλοι μας, σωστά και τακτικά, γνώσεις, συγγράμματα και παραδόσεις; Πάντα διοικούμε και βαθμολογούμε σωστά; Δεν ανεχθήκαμε αφόρητες ασχημίες, χωρίς να αξιοποιήσουμε τις πραγματικές δυνατότητες που μας παρέχει ο νόμος και επιβάλλει η αξιοπρέπεια της θέσης μας;

Κανείς μας δεν είναι αθώος, όμως το θέμα είναι τώρα τι λες.

Δημιουργική έκρηξη ήταν ο ν. 1268/82, πριν 29 χρόνια, εξάντλησε όμως την προωθητική του δύναμη. Το νομοσχέδιο για τα ΑΕΙ εμφανίζεται με φιλοδοξία να αντικαταστήσει τα πάντα.

Εχει συνταγματικά ζητήματα το νομοσχέδιο, λιγότερα όμως από όσα θορυβωδώς προβάλλονται, και αυτά θα συζητηθούν και θα κριθούν σε καταλληλότερο τόπο.

Το νομοσχέδιο παλινδρομεί ανάμεσα σε μία τάση δημιουργικής τομής, ώριμης κοινωνικά, πολιτικά και ακαδημαϊκά και σε μία αφελή τάση ολοκληρωτικής απαξίωσης των πάντων και ιδεοληπτικής προσφυγής στους έξω και στα έξω.

Κομβικό σημείο της πρώτης είναι η θεμελίωση των σπουδών σε τρεις διακριτούς κύκλους με πολύπλευρη ενίσχυση του ανοίγματος των ΑΕΙ εκτός Πανεπιστημίου και εκτός Ελλάδας, καθώς και η εισαγωγή θεσμών ποιοτικού ελέγχου και ενίσχυση των θεσμών πάγιας αξιολόγησης και των τακτικών καθηγητών (η αγαρμοσύνη με την οποία επιχειρείται το τελευταίο δεν αναιρεί την ορθότητα της κεντρικής ιδέας). Σε αυτά μπορούν να προστεθούν ο προσδιορισμός χρόνου περάτωσης της φοιτητικής ιδιότητας, η αναμόρφωση του συστήματος παροχής συγγραμμάτων, η απολύτως συνταγματική ιδέα για την αξιοποίηση της υπνώτουςας πανεπιστημιακής παρουσίας από ένα ΝΠΙΔ πλήρως ελεγχόμενο από το ΑΕΙ, και άλλα.

Η τάση της απόλυτης απαξίωσης της λειτουργίας των ΑΕΙ και του προσωπικού τους είναι λαϊκιστική στην ουσία της, πλεγματική και συχνά χυδαία στην εκφορά της. Σε αυτήν υποτάσσονται, κυρίως, οι διατάξεις σχετικά με τη διοίκηση των ΑΕΙ και την εκλογή καθηγητών όπως δυστυχώς και ο δημόσιος διάλογος.

Η απαξίωση αυτή είναι λάθος, όχι επειδή οι εντός ΑΕΙ δεν δώσαμε λόγο για καταλυτική κριτική, αλλά επειδή το νομοσχέδιο έπρεπε να βρει περισσότερη δύναμη να μετρηθεί με τα καλά και δημιουργικά που σε όλα τα επίπεδα και υπάρχουν και αναπτύσσονται (κατά κανόνα αθόρυβα) μέσα στα ελληνικά πανεπιστήμια. Ιδεολογικό έδαφος της συνταγματικά προβληματικής δέσμης διατάξεων του νομοσχεδίου που αναφέρονται στη διοίκηση των ΑΕΙ είναι η ύβρις: ύβρις ως βρισιά συλλήβδην όλων μας και των φοιτητών μας και ύβρις ως αλαζονική βεβαιότητα των τιμητών μας.

Συνέπεια αυτού είναι η αντίληψη ότι το δημοκρατικό-συμμετοχικό θεμέλιο στη λειτουργία του Πανεπιστημίου αντιβαίνει δήθεν στην ποιότητα και την αξιοκρατία και ότι οι έλληνες πανεπιστημιακοί πρέπει να τελούμε υπό κηδεμονίες. Για αυτό και εμπιστεύεται ελάχιστα τους ίδιους τους πανεπιστημιακούς (και από αυτούς μόνον τους τακτικούς καθηγητές- άραγε ως λιγότερο ενόχους για τα σημερινά κακά;) και μέγιστα τους εκτός Πανεπιστημίου, από τους οποίους κυρίως προσδοκά τα ουσιώδη. Πρόκειται για βαρύ λάθος. Το ότι ψηφίζουμε, επί τριάντα τόσα χρόνια, βουλευτές και υπουργούς που μας οδήγησαν στο ΔΝΤ είναι λόγος να καταφύγουμε στην πρόσληψη υπουργών (και Παιδείας;) με δημόσιο διεθνή διαγωνισμό;

Στο νομοσχέδιο απαντώνται, με ενοχλητική συχνότητα, αδεξιότητες-προϊόντα άλλοτε ιδεολογήματος και άλλοτε πλημμελούς γνώσης. Αυτά

ίσως και να ματαιώσουν πολλά από τα καλά. Ενδεικτικά: είναι πολιτικά έτοιμη η κυβερνητική εξουσία, καταργώντας το σύμβολο του ακαδημαϊκού ασύλου αντί να εφαρμόσει αυστηρά τον ισχύοντα νόμο, να αστυνομεύει τα ΑΕΙ όσο αδιαλείπτως εμφανίζεται ότι χρειάζεται; Ενώ είναι ορθή η κατάργηση μιας βαθμίδας ΔΕΠ, είναι αναγκαίο να δημιουργείται ανεξήγητη εύνοια των λεκτόρων; Θα τους ωφελήσει; Ποιος είναι κατά νόμο «διαπρεπής» καθηγητής και ποιος σκέτος;

Στη Βουλή υπάρχει η δυνατότητα να απορριφθούν, προτιμότερο με κυβερνητική εισήγηση, όσα κάνουν την τομή αντίφαση. Μπορεί αντ' αυτού και να επιχειρηθεί το δίλημμα: με εμένα ή εναντίον μου; Η παράδοση των πανεπιστημίων μας θέλει τους καθηγητές τους, γενικώς, να συνεργάζονται με τις εξουσίες- τι επιστήμονες θα ήμασταν άλλωστε; Θέλει όμως και αρκετούς από εκείνους που ίσως μπορούν να κάνουν πράγματα να μην συνεργάζονται αν δεν πρέπει και, αν πρέπει, να είναι και απέναντι. Το δίλημμα επομένως αντιστρέφεται.

Ο κ. Γιάννης Ζ. Δρόσος είναι καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου στο Τμήμα Νομικής Αθηνών.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ΒΗΜΑ στις 21 Αυγούστου του 2011.